

REPUBLIKA E KOSOVËS
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Gjykata Kushtetuese / Ustavni sud / Constitutional Court

Prishtinë, më 12 tetor 2010
Nr. ref.: DO 55/10

Opinion i përbashkët mospajtues

i gjyqtarit Almiro Rodrigues dhe gjyqtarës Snezhana Botusharova

Lënda nr. KI 47/10

Naim Rustemi dhe 31 deputetë të tjerë të Kuvendit të Republikës së Kosovës

vs.

Shkëlqesisë së Tij, Fatmir Sejdiu, President i Republikës së Kosovës

Ne e mirëpresim Aktgjykimin e Shumicës së Gjykatës Kushtetuese, por nuk pajtohemi për arsyet e mëposhtme:

1. Pranueshmëria e Kërkesës

1. Ne paraprakisht theksojmë se për sa i përket pyetjeve mbi kompetencat, ato kryesisht kanë të bëjnë me kufizimet e juridiksionit të Gjykatës. Si të tilla, ato ekzaminohen nga Gjykata në mocionin e tyre¹. Pyetja themelore është se, cili ose kush, është kompetent që të ngrejë një çështje dhe kundër kujt.

1.1 Palë e Autorizuar

2. Nuk kontestohet fakti se 32 deputetët e Kuvendit kanë nënshkruar Kërkesën, e cila u parashtrua pranë Gjykatës Kushtetuese më 25 qershor 2010. Kështu që, Kërkesa përmbante më shumë se numri minimal i 30 deputetëve të Kuvendit, siç përcaktohet në Nenin 113.6 të Kushtetutës. Megjithatë, më 29 qershor 2010, tre deputetë njoftuan Kryetarin e Gjykatës Kushtetuese se ata kishin tërhequr nënshkrimet e tyre nga peticioni i parashtruesve. Në të njëjtën datë, më 29 qershor 2010, Gjykata njoftoi Presidentin e Republikës së Kosovës lidhur me parashtrimin e Kërkesës dhe e ftoi atë për të paraqitur përgjigjen e tij. Më 2 korrik 2010, një tjetër deputet tërhoqi nënshkrimin, ndërsa një tjetër deputet shtoi nënshkrimin e tij në listën e parashtruesve; më 5 korrik 2010, një deputet tjetër tërhoqi nënshkrimin e tij, dhe më 9 korrik 2010, edhe dy deputetë të tjerë tërhoqën nënshkrimet e tyre. Prandaj, në atë datë, lista e parashtruesve përmbante një numër prej 26 deputetëve, që do të thotë më pak se numri i kërkuar ligjor prej 30 deputetëve.

¹ Shih, për shembull, jurisprudencën në Gjykatën Evropiane të të Drejtave të Njeriut (GJEDNJ), *Blecic v Croatia*, No.59532/00, 8 mars 2006, paragrafi 67.

Kopje e vërtetuar
Qeveria kopja

3. Një nga kriteret absolute dhe primare mbi pranueshmërinë e kërkesës është se duhet të parashtrohet nga një palë e autorizuar, për shembull, nga një parashtues, i cili ka të drejtën juridike për të parashtruar një ankesë kushtetuese pranë Gjykatës Kushtetuese. Ky kriter është përcaktuar në Nenin 113.1 të Kushtetutës, i cili siguron se "Gjykata Kushtetuese vendos vetëm për rastet e ngritura para Gjykatës në mënyrë ligjore nga pala e autorizuar".

4. Prandaj, pyetja që lind është nëse parashtuesit e Kërkesës, Naim Rustemi dhe 31 deputetët e tjerë, mund të konsiderohen si "palë e autorizuar" brenda kuptimit që përcaktohet në Nenin 113.1 të Kushtetutës. Në fakt, sipas Nenit 113.6 të Kushtetutës "Tridhjetë (30) a më shumë deputetë të Kuvendit të Kosovës, janë të autorizuar të ngrenë çështjen nëse Presidenti i Republikës së Kosovës ka kryer shkelje serioze të Kushtetutës".

5. Kështu që, në shikim të parë, 32 deputetët mund të konsiderohen si palë e autorizuar kur kanë parashtruar Kërkesën më 25 qershor 2010. Megjithatë, një palë e tillë e autorizuar për të parashtruar një kërkesë në Gjykatën Kushtetuese ka nevojë për sqarim dhe duhet të plotësojë disa standarde ligjore: a është një grup me 30 deputetë, i cili përfaqësohet nga një prej tyre ose nga një përfaqësues ligjor nëpërmjet autorizimit përkatës, dhe a ekziston një kriter i tillë në sistemin ligjor të Republikës së Kosovës, apo secili prej tyre është i përfaqësuar në mënyrë individuale derisa numri i kërkuar të arrijë në 30? Shihet qartë, që ata nuk konsiderohen si grup duke u përfaqësuar nga njëri prej tyre². Në fakt, Kushtetuta e Gjermanisë dallon shumë qartë ndryshimin mes ankuesve që veprojnë si grup dhe përfaqësohen nga një person i autorizuar, ku tërheqja e disa anëtarëve, individë të grupit, nuk do të ndikojë mbi ligjshmërinë e palës së autorizuar. Megjithatë, ky nuk është rasti lidhur me kërkesën konkrete, sepse nuk ekziston një organ kolektiv që të tërheqë aplikimin, por janë një numër individësh, të cilët, së bashku, kanë shprehur dëshirën e tyre të ngrenë çështjen para Gjykatës Kushtetuese.

6. Pyetja e dytë është se nëse numri minimal i 30 deputetëve, jo vetëm që është i nevojshëm për të parashtruar një kërkesë para Gjykatës, por është e nevojshme të ruhet gjatë gjithë procedurës së Gjykatës, derisa të merret Vendimi përfundimtar.

7. Dy pyetjet e mësipërme janë shumë të rëndësishme dhe kërkojnë një përgjigje para se të vendosim mbi pranueshmërinë e lëndës. Lënia pa përgjigje e këtyre pyetjeve do të thotë se konkluzioni se ka qenë një palë e autorizuar do të mbetet pa asnjë bazë ligjore, edhe pse, numri i deputetëve ishte zvogëluar më poshtë se numri minimal që përcaktohet nga Kushtetuta.

8. Në përgjigjen e tij, Presidenti i Republikës argumenton se tërheqja e nënshkrimeve të disa deputetëve nga Kërkesa, që rezultoi me zvogëlimin e numrit të përkrahësve më poshtë se numri 30 (tridhjetë), do të thotë se grupi nuk mund të konsiderohet më si palë e autorizuar, siç përcaktohet në Nenin 113.6 të Kushtetutës.

9. Megjithatë, Shumica konkludoi se në atë datë, në të cilën u parashtrua Kërkesa, Gjykata ka pasur në procedim, një Kërkesë të vlefshme. Gjykata e ka pasur rastin në procedim që nga ajo datë dhe e ka mbajtur këtë të fundit, derisa është lëshuar Aktgjykimi. Prandaj, Shumica vendosi se Kërkesa është e pranueshme.

10. Ne nuk pajtohemi me konkluzionin e Shumicës, pasi që është në kundërshtim me parimin procedural të stabilitetit ligjor dhe paraqitjes konsekuente gjatë procedurave. Ky parim përcakton se çështja duhet të jetë "e qëndrueshme" lidhur me personat, peticionin dhe arsyet për peticionin, që nga njoftimi i çështjes tek pala kundërshtare deri në vendimin

² Shih: Aktgjykimin e Gjykatës Kushtetuese Federale të Gjermanisë në rastin e Organstreit të datës 30 qershor 2009, paragrafi 169 dhe në vijim).

përfundimtar të çështjes³. Prandaj, kërkohet që të njëjtët parashtues të qëndrojnë (të jenë të pranishëm/marrin pjesë) deri në fund të procedurës.

11. Prandaj, ne konsiderojmë se nuk ka pasur palë të autorizuar kur është dhënë Aktgjykimi. Meqenëse, kriteri absolut dhe themelor për të pasur një Kërkesë të vlefshme para Gjykatës Kushtetuese nuk është plotësuar, atëherë Kërkesa është e papranueshme.

1.2. Afatet kohore

12. Gjithashtu, është e padiskutueshme se në atë datë, në të cilën parashtuesit kanë parashtuar Kërkesën, ata pohojnë se me rastin e zgjedhjeve lokale të 17 nëntorit 2009, Presidenti i Republikës ka kryer shkelje të rëndë/serioze të Kushtetutës "gjithashtu duke vazhduar të mbajë njëkohësisht (sic) postin e Kryetarit të LDK-së, duke vepruar kështu në kundërshtim me Kushtetutën e Republikës së Kosovës". Parashtuesit e Kërkesës u ankuan në Gjykatë se shkelja e supozuar iu ishte bërë e ditur atyre gjatë procedurës së regjistrimit për zgjedhjet lokale, të cilat u mbajtën më 17 nëntor 2009.

13. Sipas Nenit 45 të Ligjit mbi Gjykatën Kushtetuese, Kërkesa duhej të ishte parashtuar brenda tridhjetë (30) ditëve, duke filluar që nga dita kur shkelja e supozuar e Kushtetutës nga Presidentit të ishte bërë publike.

14. Shumica konsideroi se "afati kohor prej 30 ditëve (...) për të parashtuar shkelje serioze/të rëndë në Gjykatën Kushtetuese, zbatohet për shkelje serioze që kanë qenë ngjarje që ndodhin vetëm "njëherë", ose që kanë qenë shkelje të vazhdueshme që tashmë janë ndërprerë. Afati [kohor] nuk mund të aplikohet për shkelje serioze të cilat vazhdojnë".

15. Ne nuk pajtohemi me këtë konsideratë.

16. Në fakt, kriteri i dytë që kërkesa të jetë e pranueshme është që të plotësojë kushtin për t'u parashtuar brenda afatit të përcaktuar ligjor ose afateve kohore. Kriete të ngjashme ekzistojnë në procedurat e Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut (GJEDNJ).

17. Në jurisprudencën e saj, GJEDNJ shpjegon kriterin e *ratio legis* që ankesa duhet të parashtrohet brenda gjashtë muajve nga data kur lëshohet vendimi i brendshëm përfundimtar ("i ashtuquajtur i rregullit gjashtë-mujor"), duke deklaruar se "rregulli gjashtë mujor", ka për qëllim që të sigurojë se rastet që ngrenë çështje në bazë të Konventës të shqyrtohen brenda një kohe të arsyeshme dhe të ndalohet që vendimet e kaluara të mos kontestohen më⁴. Ajo thekson kufizimet e përkohshme të mbikëqyrjes që kryen GJEDNJ-a dhe u tregon palëve periudhën përtej se cilës kjo mbikëqyrje nuk është më e mundshme⁵. Qëllimi i këtij rregulli është që njëkohësisht të ndalojë autoritetet, dhe persona të tjerë të interesuar, që të mos mbahen në gjendje pasigurie për një kohë të gjatë⁶. Së fundmi, GJEDNJ shpjegon se ky rregull është krijuar që të ndihmojë gjetjen e fakteve të çështjes; përndryshe, me kalimin e kohës, kjo do të bëhej edhe më e vështirë dhe ekzaminimi i drejtë i çështjes, si pasojë, do të bëhej problematike.

18. Duke zbatuar jurisprudencën e GJEDNJ-së, *mutatis mutandis*, në rastin konkret "Kërkesa duhet të parashtrohet brenda një afati prej tridhjetë (30) ditësh duke filluar që nga data që shkelja e supozuar e Presidentit të jetë bërë publike", siç përcaktohet në Nenin 45 të

³ Shih *Lewis v. Continental Bank Corp.*, U.S. 472, 477-78/1990/, cituar nga Presidenti në përgjigjen e tij lidhur me Kërkesën e Parashtuesve.

⁴ Shih: *Finucane v. The United Kingdom*, (dec.) No.29178/95, 2 korrik 2002; *X v. France*, No. 9587/82, Vendimi i Komisionit më 13 dhjetor 1982, Vendime dhe Raporte (DR) 29, p.235.

⁵ Shih: *K v. Ireland*, ECHR-(GJEDNJ) No. 104116/83, 17 maj 1984.

⁶ *Alzery v. Sweden*, No. 10786/04, 26 dhjetor 2004.

Ligji mbi Gjykatën Kushtetuese. Parashtruesit pohojnë se fakti se Presidenti i Republikës mban dy poste-si President dhe si Kryetar i LDK-së, është bërë i njohur gjatë procedurës së regjistrimit për zgjedhje lokale, të cilat u mbajtën më 17 nëntor 2009. Duke pranuar se, ashtu siç pohojnë parashtruesit, se Presidenti ka shkelur Kushtetutën që nga ajo ditë, atëherë ajo kërkesë është jashtë afatit dhe duhet të hidhet poshtë si e papranueshme. Parashtruesit duhet të kishin dorëzuar kërkesën në Gjykatën Kushtetuese përpara 17 dhjetorit 2009. Kjo ditë do të ishte dita e fundit e periudhës 30-ditore, e cila filloi të numërohej në ditën e mbajtjes së zgjedhjeve lokale, e cila është data kur shkelja e supozuar e Kushtetutës nga Presidenti është bërë publike.

19. Në të njëjtën mënyrë, Ligji i Gjykatës Kushtetuese Federale të Gjermanisë⁷ përmban një dispozitë të ngjashme, e cila shqyrton akuzimin e Presidentit Federal. Neni 50 përcakton se: "Akuzimi mund të kryhet vetëm brenda tre muajve të rrethanave, në të cilën bazohet, duke iu bërë i ditur organit që e akuzon".

20. Prandaj, këto afate kohore duhet të interpretohen në mënyrë shumë rigoroze dhe të zbatohen sipas standardeve ligjore.

21. Në fakt, është vështirë të kuptojmë se pse "koncepti i situatës së vazhdueshme"- do të ishte i zbatueshëm në këtë rast. Ky koncept ka të bëjë me situata që janë të vazhdueshme për shkak të mungesës së një mjeti efektiv të brendshëm, i cili mund t'i japë fund atyre ose sepse mjetet ekzistuese nuk janë më efektive. Kështu që, GJEDNJ zbaton konceptin e situatës së vazhdueshme vetëm kur shkelja e supozuar merr formën e punëve të shtetit në vend të një akti specifik ose vendimi, dhe kur nuk ka asnjë mjet lehtësimi në ligjin vendor kundër saj⁸. Prandaj, afati kohor gjashtë mujor nuk fillon të numërohet deri në përfundim të kësaj situate.

22. Koncepti i shkeljes së vazhdueshme ka një histori të gjatë ligjore në jurisprudencën e Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut, që nga rasti fillestar i *De Becker* (1958), duke kaluar në *Loizidou v. Turkey* (1996), *Cyprus v. Turkey* (2001) dhe *Ilascu and Others v. Moldova and Russia* (2004), deri në aktgjykimin e fundit të Dhomës së Madhe në *Varnava v. Turkey* (2009).

23. Duket qartë se dëshira e legjislaturës, kur ka miratuar Ligjin mbi Gjykatën Kushtetuese të Republikës së Kosovës më 16 dhjetor 2008, ka qenë se ankesa për shkelje të supozuar të Kushtetutës nga ana e Presidentit të kryhet brenda 30 ditëve. Ky afat i qartë dhe i pa negociueshëm është i kushtëzuar, përkatësisht, fillon që nga dita që shkelja e supozuar e Kushtetutës nga Presidenti është bërë publike. Kjo ditë është pikë e qartë dhe konkrete në kohën e ngjarjes.

24. Ne konsiderojmë se periudha e përcaktuar prej 30 ditësh ka si qëllim ruajtjen e stabilitetit në institucionet e vendit, duke themeluar disiplinë në ushtrimin e kësaj të drejte dhe në mbarëvajtjen e funksionimit të institucioneve të ndryshme kushtetuese, si dhe të sigurojë kontrolle dhe balancë efektive brenda sistemit kushtetues.

25. Prandaj, nëse pala e autorizuar nuk ve në përdorim këtë mjet juridik për çfarëdo arsye, mund të supozohet, se ata ose nuk konsiderojnë se ka pasur shkelje serioze, ose se ata nuk duan të procedojnë për çfarëdo arsye tjetër. Gjithsesi, koha për të sfiduar një shkelje serioze të Presidentit ka kaluar.

⁷ Bundesverfassungsgerichts-Gesetz, BVerfGG, Federal Law Gazette I p.243, ndryshuar së fundmi me Aktin e 16 korrikut 1998/ Federal Law Gazette I, faqe 1823.

⁸ Shih, për shembull, *Ulke v. Turkey*, N 39437/98, 24 janar 2006.

26. Asnjëri nuk mundet të hamendësojë se, pse deputetët nuk kanë reaguar brenda afateve të paraparë me ligj, nëse kanë konsideruar se Presidenti ka kryer shkelje serioze të Kushtetutës. Fakti se ai ishte dhe President i Republikës, dhe në të njëjtën kohë, ka mbajtur 'postin' e ngrirë të Kryetarit të Partisë, ishte i ditur prej pohimit të tyre që më 17 nëntor 2009. Për më tepër, në kërkesën e tyre, ata nuk shpjegojnë se pse e konsiderojnë se afati 30-ditor i përcaktuar në Nenin 45 të Ligjit, miratuar nga deputetët e Kuvendit më 16 dhjetor 2008, nuk duhej të respektohej prej tyre, ose, se pse afati kohor mund të kapërcehej për shkak të ekzistencës së një situatë të vazhdueshme.

27. Në përfundim, ne konsiderojmë se sipas standardeve evropiane, nuk ekziston çështja e situatës së vazhdueshme në rastin konkret pasi ekzistonte një mjet lehtësimi, dhe prandaj, nuk ka shkelje të vazhdueshme të Kushtetutës nga Presidenti i Republikës. Kështu që, në bazë të fakteve të kësaj çështje dhe kriterëve ligjorë për pranueshmërinë, ne konkludojmë se kjo Kërkesë është e papranueshme. Për më tepër, këto kriterë janë kushte absolute dhe papajtueshmëria me këto kriterë ndikon substancialisht në jetëgjatësinë e çështjes.

1.3 Kërkesa nuk është arsyetuar

28. Deputetët e Kuvendit të Kosovës, të cilët nënshkruan Kërkesën, pohojnë se Presidenti ka kryer dhe vazhdon të kryejë një shkelje serioze të Nenit 88.2 të Kushtetutës, që ndalon Presidentin të ushtrojë ndonjë funksion politik partiak.

29. Deputetët, që kanë referuar çështjen para Gjykatës, konkludojnë se jo vetëm duke filluar nga 17 nëntori 2009, por që nga 9 tetori 2007, partia LDK ka si Kryetar të zgjedhur, z. Fatmir Sejdiu, Presidentin e Republikës së Kosovës. Ata supozojnë se kjo situatë përbën shkelje serioze të Kushtetutës. Megjithatë, nuk është paraqitur asnjë bazë, e cila i lejon ata që të konkludojnë se "*Presidenti i Republikës së Kosovës ka kryer shkelje serioze të Kushtetutës*"⁹.

30. "Kërkesa duhet të arsyetohet dhe duhet t'i bashkëngjitet dokumentacioni mbështetës dhe informacionet e nevojshme"¹⁰, ndërsa "Kërkesa duhet të përfshijë" një arsyetim procedural dhe substancial të Kërkesës, dhe informacionin mbështetës dhe dokumentacionin"¹¹.

31. Për më tepër, sipas jurisprudencës themeluar nga GJEDNJ-a, parashtuesi nuk mbartë barrën fillestare që të paraqesë evidencë të arsyeshme dhe bindëse që të mbështesë shkeljen e supozuar¹². Nëse një parashtues nuk mundet të arsyetojë pohimet e tij/saj, GJEDNJ-a e deklaron çështjen të papranueshme si të pabazë.

32. Në mënyrë të ngjashme, jurisprudenca e kohëve të fundit e Gjykatës paraqet shembuj të kërkesave, ku Gjykata ka vendosur se parashtuesit kanë nevojë që të arsyetojnë pohimet e tyre të shkeljes së Kushtetutës me qëllim që kërkesa të shpallet si e pranueshme¹³.

⁹ Neni 113.6 i Kushtetutës.

¹⁰ Neni 22.1 i Kushtetutës.

¹¹ Neni 29(1) (f) dhe (g) i Rregullores së Punës së Gjykatës Kushtetuese.

¹² Shih: për shembull, *mutatis mutandis*, *Ocić v Croatia*, No. 46306/99, 1999; *Halford v UK*, No. 20605/92, 25 qershor 1997).

¹³ Shih: për shembull, *Misin Beqiri vs. Ministry of Health*, Case No. Kl.17/09, Vendimi mbi Papranueshmërinë më 22 prill 2010; *Ahmet Arifaj vs. Municipality of Klina*, Case No. Kl. 23/09, Vendimi mbi Papranueshmërinë më 20 prillit 2010).

33. Për më tepër, për hir të drejtësisë dhe barazisë së armëve, argumentet e Palës Kundërshtare, Presidentit të Republikës së Kosovës, duhej t'ju ishin komunikuar parashtruesve të Kërkesës për komente, ose edhe më shumë, duhej të ishin diskutuar në një seancë dëgjimore publike. Duke mos vepruar kështu, Gjykata ka marrë pjesë *ex-officio* duke iu përgjigjur observimeve të Presidentit, në këtë mënyrë, duke mos ju dhënë asnjë mundësi parashtruesve që të marrin një qëndrim lidhur me përgjigjen e Presidentit.

34. Lidhur me këtë, ne dëshirojmë t'i referohemi Nenit 55 (Akuzimi i Presidentit Federal) të Ligjit Gjerman mbi Gjykatën Kushtetuese¹⁴, i cituar më lart, i cili tregon qartësisht se paraqitja e evidencave është një pjesë themelore e procedurës së akuzimit para Gjykatës Kushtetuese Federale Gjermane.

35. Nga ana tjetër, argumentet e Shumicës për sa i përket rolit të partive politike dhe Presidentit, dhe influencës politike të një Presidenti aktiv në emër të partisë së tij, janë kryesisht të sakta kur konsiderohen në përgjithësi ose në parim. Por, në të njëjtën vijë të bisedës së përgjithshme, dikush mund të spekulojë se edhe pas dorëheqjes së plotë të Presidentit nga posti partiak ose edhe nga anëtarësia e partisë, ai do të mundej dhe do të vazhonte të kishte asociim me të njëjtën parti dhe politikat e saj, edhe pse nuk mund të ishte më shumë aktiv në parti, edhe duke mos mbajtur asnjë post partiak.

36. Kushtetuta e ndalon Presidentin e Republikës nga "ushtimi i çfarëdo funksioni të ndonjë posti partiak". Cilat ishin aktet konkrete, sjellja ose dëmet për të arsyetuar dhe konfirmuar shkeljen e supozuar të Palës Kundërshtare? Parashtruesve duhej t'ju jepej mundësia për t'u përgjigjur, nëse ata dëshironin. Si mund të quhet mbajtja e një posti të udhëheqësit, si ushtrim i një funksioni politik partiak, edhe pse "i ngrirë" sipas Presidentit? Këtyre pyetjeve nuk u është dhënë përgjigje me anë të evidencës. Kjo evidencë nuk ka qenë as e pranishme, as e analizuar dhe as e interpretuar, me qëllim që të përcaktojmë faktet të cilat përbëjnë një shkelje serioze.

37. Për më tepër, një interpretim kushtetues i Nenit 88.2 të Kushtetutës vlen për t'u cituar, sidomos në aspektin e fjalëve që përdoren në Nenin 9.2.7 të Kornizës Kushtetuese për Vetë-qeverisjen e Përkohshme në Kosovë, e cila ka qenë e zbatueshme deri me hyrjen në fuqi të Kushtetutës ekzistuese. Kjo dispozitë përcakton: "Presidenti i Kosovës nuk do të mbajë asnjë post tjetër ose profesion".

38. Qartësisht, formulimi i fjalëve që përdoren për bazat e papajtueshmërisë, ngre një çështje kushtetuese e cila meriton bisedime dhe interpretim.

39. Prandaj, me keqardhje, ne kemi vështirësi që të bashkohemi me mënyrën e mendimit që është dhënë në pjesën e arsyetimit të Aktgjykimit.

40. Ne arrijmë në përfundimin se Kërkesa nuk është arsyetuar dhe duhet të shpallej e papranueshme si qartazi e pabazë.

¹⁴ Neni 55(1): Gjykata Kushtetuese Federale do të vendosë në bazë të procedurës verbale.

(2) Presidenti Federal do të thirret në procedurën verbale. Në fletëthirrje, ai do të njoftohet se procedura do të mbahet edhe në mungesë të tij, nëse ai nuk paraqitet pa dhënë asnjë arsye ose pa marrë leje për një arsye të përshtatshme. (3) Gjatë procedurës, përfaqësuesi i organit që bën aplikimin, duhet që të shqiptojë me zë të lartë akuzën e nxjerrjes para gjyqit. (4) Pas kësaj, Presidenti Federal do t'i jepet mundësia që të japë një deklaratë lidhur me nxjerrjen para gjyqit. (5) Pastaj, do të paraqitet evidenca.

(6) Në fund të procedurës, përfaqësuesi i organit që është përgjegjës për nxjerrjen para gjyqit, do të prezantojë justifikimin e tij dhe Presidenti Federal do të prezantojë argumentet mbrojtëse. Ai do të mbajë fjalën e fundit.

2. Përdorimi i travaux preparatoires (punë përgatitore)

41. Kjo çështje ngre shumë pyetje, të cilat duhej të sqaroheshin duke konsultuar *travaux preparatoires* (punë përgatitore) lidhur me hartimin e Kushtetutës dhe Ligjit mbi Gjykatën Kushtetuese. Ne kemi kërkuar shumë për këto dokumente, por pa dobi. Ne konsiderojmë se, si në të gjitha praktikat e shumë shteteve, dhe në veçanti, konsultimi i *travaux preparatoires* do të kishte qenë shumë i dobishëm për interpretimin e Kushtetutës dhe të ligjit. Edhe pse ky parim shpjegohet si shpjegues, është e drejtë ndërkombëtare zakone¹⁵. Praktika e përdorimit të *travaux preparatoires* reflektohet, gjithashtu, edhe në jurisprudencën e GJEDNJ-së, në të cilën Gjykata e Strasburgut deklaroi se¹⁶ nenet 31-33 të Konventës së Vjenës mbi Ligjin e Traktateve, data 23 maj 1969, duhet të udhëheqin në interpretimin e Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut. Parimi i *travaux preparatoires* mund të përdoret për të ndihmuar në zgjidhjen e dykuptimësisë në një tekst, të konfirmojë një kuptim dhënë nga atributi i përdorimit të rregullave të tjera ose për të shmangur një absurditet.

42. Fatkeqësisht, lidhur me Kërkesën konkrete, ky mjet shumë i rëndësishëm nuk ka qenë në dispozicionin tonë.

3. Konkluzioni

43. Për arsyet e mësipërme, ne nuk pajtohemi me konkluzionin e Shumicës, e cila gjen se ka shkelje të Kushtetutës, dhe me respekt, paraqesim opinionin tonë mospajtues.

Prishtinë, më 12 tetor 2010

Gjyqtari Almiro Rodrigues

Gjyqtarja Snezhana Botusharova

¹⁵ Shih: *Bankovic and others v Belgium and 16 other Contracting States*, No. 52207/99, 12 December (dhjetor) 2001, GC, /2007/, paragrafi 35/.

¹⁶ *Golber v UK* /N 4451/70, 21 shkurt 1975, paragrafi 29.